

Vroegsignalering: signalen opvangen en doorspelen

Sinds vorig jaar is vroegsignalering officieel een van de taken van de kraamzorg. De meeste kraamverzorgenden hebben een cursus gevolgd of dit staat binnenkort op de agenda. Het bespreken en rapporteren blijken cursisten het moeilijkst te vinden. 'Zeg tegen de ouders dat je geen opvoedpolitie bent die de ouders wil betuttelen, maar dat je het doet uit bezorgdheid voor het kind.'

In 2007 werd het vroegsignaleringsinstrument 'Preventie en Vroegsignalering van Risicogezinnen in de Kraamperiode' een nieuw onderdeel van het overdrachtsformulier. Met dit vroegsignaleringsinstru-

ment kunnen kraamverzorgenden op een systematische manier signalen van risico's bij problemen in een gezin aan andere zorgverleners doorgeven. Kraamverzorgenden brengen immers in de meeste

gezinnen meer uren door dan welke zorgverlener dan ook, en zij zijn dan ook bij uitstek geschikt om eventuele problemen te signaleren. Danny Kersten van het nascholingsinstituut Kerstenvandepol gaf vorig jaar

twee train-de-trainerdagen aan onder meer praktijkopleiders van kraamzorgorganisaties, verloskundigen en docenten van de verloskundeopleidingen. Zij kunnen nu in hun eigen organisaties cursussen geven. Ook schoolde Kersten kraamverzorgenden van kleine en grote kraambureaus.

Signalen opvangen

'De training voor kraamverzorgenden duurt drie uur en een kwar-

tier', vertelt Kersten. 'We vertellen wat vroegsignalering precies is en oefenen met een acteur in het bespreekbaar maken van de opgemerkte signalen.' Volgens Kersten

'Het materiaal is informatief, maar ook heftig en confronterend.'

vinden cursisten het bespreken en rapporteren van de signalen erg moeilijk. 'Ze signaleren en ervaren heel veel bij kraamgezinnen maar vragen zich vaak af wat ze nu precies moeten rapporteren. Mijn advies is: bekijk de punten van het vroegsignaleringsinstrument en doe iets met deze signalen. Geef je vermoedens door aan je leidinggevende of aan de verloskundige. Dat is de aangewezen weg hiervoor.' Kersten maakt gelukkig veel kraamverzorgenden mee die wel degelijk wat met de signalen doen en zich hier ook verantwoordelijk voor voelen. 'Het is de taak van een kraamverzorgende om de signalen op te vangen, te bespreken en het stokje door te geven aan de verloskundige of leidinggevende. Het is niet de bedoeling dat zij de vermoedelijke kindermishandeling zelf gaat oplossen. Tijdens trainingen merk ik dat velen het oplossen wel als taak zien. Niet alleen als kraamverzorgende maar vooral als medemens.'

Geen opvoedpolitie

'Onder vroegsignalering valt een breed scala aan problemen', vertelt Kersten. 'Een moeder die niet goed in haar vel zit of moeite heeft met het opvoeden van haar andere, oudere kinderen, en uit onmacht

of onwetendheid handelt. Maar het kunnen ook risicofactoren zijn. Vorige week vertelde een kraamverzorgende tijdens een cursus dat ze bij een gezin kraamde dat een meisje kreeg, maar een jongetje had gewild. Al voor de bevalling zei de moeder dat ze dit nooit meer wilde en na de geboorte wilde ze de baby niet vasthouden. Dat vond ze maar vies. De kraamverzorgende dacht: hoe gaat dit verder als ik weg ben. Dat moet je doorgeven aan de verloskundige, die er dan mee aan de slag gaat. Doe je er niets mee, dan kun je het niet afsluiten.' Een kraamverzorgende wordt vol-

gens Kersten bij het doorspelen van vermoedens van kindermishandeling door de ouders niet als klikspaan gezien. 'Ervaring en literatuuronderzoek leren dat de meeste moeders blij zijn dat een kraamverzorgende de problemen herkent en benoemt. Je moet er vanuit gaan dat iedere ouder het beste wil voor zijn kind. Niemand wil dat een kind voor galg en rad opgroeit. Je moet ook tegen de ouders zeggen dat je geen opvoedpolitie bent die ze wil betuttelen, maar dat je het doet uit bezorgdheid voor het kind. En onthoud dat jij er bent voor de kraamzorg. Andere problemen zoals financiële los je niet op maar kun je doorgeven aan je manager of de JGZ, zodat de ouders hulp en ondersteuning krijgen.'

Alerter

Alice Joostink is manager kraamzorg bij Naviva Kraamzorg in Deventer.

De zeshonderd kraamverzorgenden van het kraambureau zijn vorig jaar door Kerstenvandepol getraind op vroegsignalering. 'We hebben ook verloskundigen en JGZ-verpleegkundigen uitgenodigd om aan de cursus deel te nemen. Daar werd goed gebruik van gemaakt en dat kwam de samenwerking tussen de ketenpartners ten goede.' Joostink heeft de indruk dat er nu meer signalen worden opgevangen. 'Kraamverzorgenden zijn in ieder geval alerter, hebben meer kennis en weten dat signaleren, rapporteren en overdragen bij hun taak hoort.

Het moeilijkste onderdeel van het signaleren, is het bespreken van de signalen. Ook het in contact blijven met het kraamgezin is een onderwerp dat tijdens het werkoverleg veel aandacht vraagt. Evenals het helder en schriftelijk formuleren van bevindingen op het overdrachtsformulier, dat objectief en niet beschuldigend moet zijn.'

Ketenpartners

'Alle team- en praktijkleiders van De Kraamvogel zijn in de loop van vorig jaar geschoold in vroegsignalering', vertelt Nynke Scheel, regiomanager Zuidwest van De Kraamvogel. Sinds november organiseert het kraambureau per regio workshops met verloskundigen en JGZ-medewerkers. 'We willen met deze ketenpartners goede afspraken maken over de samenwerking en overdracht van signalen om deze taak zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren.' In de workshops ligt de nadruk dan ook op het betrekken

van de verloskundige bij het signaleren, en een goede overdracht door de kraamzorg naar de JGZ. 'Concreet betekent dit dat de kraamverzorgende de verloskundige op de hoogte stelt van haar observaties. De verloskundige is eindverantwoordelijk voor het kraambed. Lukt het de kraamverzorgende niet zelfstandig een signaleringsgesprek met het kraamgezin te voeren, dan kan de verloskundige haar hierbij ondersteunen. 'De inhoud van de workshop is aangepast aan de verschillende regio's omdat de situaties per streek verschillen. De regiomanager verwacht dat alle 1600 kraamverzorgenden van De Kraamvogel komend voorjaar getraind zijn in vroegsignalering. En dat is volgens haar nodig. 'Een actief beleid op het gebied van vroegsignalering van risicogezinnen draagt bij aan de professionalisering van de kraamzorg.'

Confronterend

Eelko Bouma, directeur van De Baker Kraamverzorging in Amsterdam, deed mee aan een klankbordgroep om de cursus vroegsignalering samen te stellen voor de kraamverzorgenden. 'Het materiaal is informatief, maar ook heftig en confronterend. Daarom bieden we deze cursus in vier dagdelen van drie uur aan. Alle Amsterdamse leidinggevendenden en staffunctionarissen hebben deze cursus begin december vorig jaar gevolgd. De training vroegsignalering zal begin dit jaar aan al onze kraamverzorgenden worden gegeven. De Amsterdamse kraambureaus zijn erg enthousiast om met deze cursus aan de slag te gaan. De gemeente Amsterdam was vanwege het grote maatschappelijke belang zelfs bereid de kosten hiervan te subsidiëren.' •

